

In Memoriam Pieter Willem Pestman (1933-2010)

Op vrijdag 14 mei 2010 is in Pancalieri (prov. Torino, Italië) overleden prof. mr. P.W. Pestman. Prof. Pestman was van 1961 tot zijn emeritaat in 1998 verbonden aan het Leids Papyrologisch Instituut, waarvan hij sinds het emeritaat van prof. David in 1968 de leiding had. In 1969 aanvaardde hij het ambt van hoogleraar in de rechtsgeschiedenis van het Oude Egypte en van het Oude Griekenland, alsmede de juridische papyrologie. Prof. Pestman was gehuwd, had drie zoons en kleinkinderen. Hij is in kleine kring in Italië begraven. Papyrologen wereldwijd betreuren het verlies van een vooraanstaand wetenschapper.

Pieter Willem Pestman, geboren in 1933 te Amsterdam, studeerde Rechten aan de Universiteit van Utrecht. Na zijn kandidaatsexamen (1953) zette hij zijn studie voort in Leiden, waar hij zich met name toelegde op de papyrologie (bij prof. M. David) en het Egyptisch recht (bij prof A. de Buck). Na zijn in 1956 afgelegd doctoraalexamen, met als bijvakken papyrologie en de Egyptische taal, bereidde hij zich voor op de promotie, onderbroken door een jaar militaire dienst. In 1960 verbleef hij ter voltooiing van zijn proefschrift met steun van ZWO gedurende drie maanden in Parijs. In november 1961 promoveerde Pestman cum laude bij prof. dr. M. David op een proefschrift getiteld “Marriage and Matrimonial Property in Ancient Egypt”.

Vervolgens werd Pestman door een stipendium van ZWO in staat gesteld zich in 1960/1961 in Parijs te specialiseren op het gebied van het Demotisch (bij M. Malinine). Vanaf november 1961 was hij verbonden aan het Papyrologisch Instituut van de Universiteit Leiden, aanvankelijk als wetenschappelijk ambtenaar I, vervolgens als wetenschappelijk hoofdambtenaar en tenslotte vanaf 1969 als hoogleraar. In 1982-1983 fungeerde Pestman daarnaast als decaan van de Juridische faculteit.

Pestman was als ‘foreign member’ sinds 1985 lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België en sinds 1992 lid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. In 1992 ontving hij een Eredocraat in de Geschiedenis aan de Università degli Studi di Bologna. Pestman is enkele jaren voorzitter geweest van het Oosters Genootschap; zo ook van een stichting van Vrienden van het Instituut Kern (waar hij zich onder meer heeft ingezet voor het behoud van een bijzondere fotocollectie). Hij was vele jaren lid van het ‘Comité

International de Papyrologie', het bestuur van de Association Internationale de Papyrologues te Brussel. Vanzelfsprekend was hij ook voorzitter van de 'Stichting Het Leids Papyrologisch Instituut'. Hij was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Pestman heeft veel gepubliceerd op het vakgebied van de Demotische en Griekse papyrologie. Hij was een voorloper op het gebied van interdisciplinaire projecten (Grieks/Demotisch/juridisch) en archievenonderzoek (denk aan het toonaangevende internationale project rond het Zeno-archief in de jaren '70, en zijn werk aan de archieven van o.m. Amenothos, Dionysios, de Thebaanse Choachyten). Pestman was met name ook belangrijk voor de organisatie van het vak, zowel voor de Griekse papyrologie (Berichtingensliste) als voor de Demotische (opzet Demotische Berichtingensliste en Demotische Checklist in Leiden). Het tweede Demotisantencongres vond ook in Leiden plaats. Pestman was zeer internationaal gericht en had goede contacten met collega's over de hele wereld. In zijn tijd werkten op het Papyrologisch Instituut regelmatig (gast-)medewerkers uit België, Italië, Frankrijk en Amerika en in de periode van het Zeno-project ook uit Engeland en Polen.

Naast zijn onderzoekswerkzaamheden besteedde Pestman veel tijd en aandacht aan onderwijs. Hij gaf boeiende colleges, aan onder meer studenten rechten, klassieke talen en egyptologie, vaak ook aan buitenlandse studenten en jonge buitenlandse wetenschappers die naar Leiden kwamen om zich in de papyrologie en het Demotisch te specialiseren.

Velen hebben mooie herinneringen aan de werkcolleges Papyrologie op de zaterdagochtenden in het oude Instituut aan de Breestraat, in latere jaren op de vrijdagmiddagen in het nieuwe instituut in de Leidse UB. Hierin legde Pestman altijd zeer de nadruk op een grondig begrip van de behandelde teksten, en was er veel ruimte voor discussie waaraan zowel medewerkers als studenten volop deelnamen. Sommige (oud-)studenten volgden deze colleges jaren achtereen.

Met het oog op het onderwijs in de papyrologie vervaardigde Pestman een geheel vernieuwde, aan de moderne tijd aangepaste versie van het handboek voor de papyrologie dat zijn voorgangers David en Van Groningen hadden geschreven. De eerste druk van deze New Papyrological Primer uit 1990 was snel uitverkocht, en de tweede druk uit 1994 wordt nog altijd overal ter wereld door docenten papyrologie gebruikt.

Pestman had oog voor het belang van originele papyri bij het onderwijs in de papyrologie en bewerkstelligde o.m. dat in 1975 de papyruscollectie van het instituut door een grote en rijk gevarieerde aankoop van papyri, wastabletten, ostraca, mummie-etiketten en beschreven mummie-linnens werd uitgebreid tot een ware 'studie-collectie'.

Daarnaast had Pestman altijd aandacht voor het grote publiek. Hij verzorgde vele lezingen voor allerlei gezelschappen. Hij stimuleerde het bezoek van schoolklassen en andere groepen geïnteresseerden aan het Papyrologisch Instituut, waar zij dan van een van de medewerkers een 'rondleiding' met toelichting over onze papyri kregen aangeboden. Hij organiseerde lezingencycli in het Instituut en schreef en redigeerde verscheidene populair-wetenschappelijke uitgaven.

Prof. Pestmans werk voldeed aan hoge standaarden. Hij stelde hoge eisen aan zijn omgeving, maar toch het meest aan zichzelf.

Helaas heeft hij nog tijdens zijn werkzame leven moeten meemaken hoe de Papyrologie steeds maar weer werd getroffen door universitaire bezuinigingen. Al in 1985 maakte hij zich bezorgd over het voortbestaan van het Papyrologisch Instituut, dat het inmiddels inderdaad met nog slechts een fractie van het toenmalige personeel moet doen. Maar nog altijd wordt ernaar gestreefd zowel in onderzoek als in onderwijs de hoge standaard van Pestmans voorbeeld vast te houden.

[FAJH]